

۱. بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار
صبح یک روز بهاری که طول شب و روز یکسان می شود ، تماشای بهار و دیدن صحرا بسیار زیبا و لذت بخش است .

۲- آفرینش همه تنبیه خداوند دل است دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
تمام پدیده هایی که در جهان هستی وجود دارد برای بیداری و آگاهی انسان صاحب دل است و کسی که به وجود خدا اقرار و اعتراف نکند هیچ ذوق و احساسی ندارد.

۳- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
این همه نقش و نگار و پدیده های عجیبی که در جهان خلقت وجود دارد ، هر کس به این نقش ها و پدیده ها نیندیشد مانند عکس روی دیوار بی روح و بی احساس خواهد بود .

۴- کوه و دریا و درختان همه در تسبیح اند نه همه مستمعی فهم کند این اسرار
همه ی موجودات هستی کوه و دریا و درختان همه ذکر خدا را می گویند . ولی هر شنونده ای نمی تواند این اسرار و رازهای عالم را بشنود و درک کند .

۵- خبرت هست که مرغان سحر می گویند آخر ای خفته سر از خواب جهالت بردار ؟
آیا خبر داری پرندگانی که در سحرگاهان آواز سر می دهند چه می گویند ؟ ای انسان غافل و نادان ، از خواب غفلت بیدار شو .

۶- تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار
تا کی می خواهی مانند گل بنفشه سرت را پایین بیندازی و از همه جا غافل باشی ؟ حیف باشد که تو در خواب غفلت باشی و و گل نرگس بیدار و بینای حقایق باشد .

۷- که تواند که دهد میوه ی الوان از چوب ؟ یا که داند که بر آرد گل صد برگ از خار ؟
هیچ کس جز خداوند توانایی آن را ندارد که از چوب خشک درخت میوه برویاند . و کسی جز خدا نمی تواند از خار گلبرگ های زیبا پدید آورد .

۸- عقل حیران شود از خوشه ی زرین عنب فهم عاجز شود از حقه ی یاقوت انار
عقل انسان با دیدن زیبایی خوشه های طلایی رنگ انگور متعجب می شود و فهم و درک انسان از شناخت چگونگی قرار گرفتن دانه های یاقوت انار ناتوان است .

۹- پاک و بی عیب خدایی که به تقدیر عزیز ماه و خورشید مسخر کند و لیل و نهار

پاک و بی عیب و نقص است خداوندی که با فرمان و سرنوشت خودش ماه و خورشید و شب و روز را رام و مطیع خود قرار داده است .

۱۰- تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار

همه ی مردم تا روز قیامت از بخشش و بزرگی و رحمت الهی سخن می گویند ولی با این همه سپاس یکی از هزاران نعمت او بجا آورده نمی شود .

۱۱- نعمت بار خدایا ز عدد بیرون است شکر انعام تو هرگز نکند شکر گزار

ای خدا ، نعمت های تو قابل شمارش نیستند و هیچ انسان شکر گزاری نمی تواند شکر نعمت ها و بخشش های تو را بجا بیاورد .

سعدیا راست روان گوی سعادت بردند راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار

ای سعدی ، این انسان های صادق هستند که خوش بخت خواهند شد تو نیز صداقت و راستی در پیش بگیر زیرا آدم دروغگو هیچ گاه به مقصودش نمی رسد همانطور که بار کج به منزل نخواهد رسید.